

16.08.2018

Агроруди розвідано й підготовлено до експлуатації

На сторінках тижневика «Дзеркало тижня» вийшла стаття старшого наукового співробітника Інституту геологічних наук НАН України доктора геологічних наук О. Ремезової та старшого наукового співробітника цієї ж установи доктора геолого-мінералогічних наук Д. Хрущова під назвою «Агроруди розвідано й підготовлено до експлуатації» ([Національна академія наук України](#)).

У публікації вчені піднімають важливе питання щодо необхідності відновлення й підвищення родючості українських ґрунтів і пропонують власне бачення його вирішення шляхом забезпечення всього вітчизняного агропромислового комплексу (АПК) повним комплексом мінеральних добрив.

Так, на початку статті науковці констатують: *«Нормальне функціонування АПК базується на певних визначальних ресурсних чинниках: матеріально-технічне і технологічне забезпечення, енергетичні й трудові ресурси, родючість ґрунтів. Останній чинник і є базовим для самого існування АПК. Родючість – це потенціал продуктивності рослинництва як визначальної галузі всієї сільськогосподарської діяльності.*

Виходячи з цього, ключовою умовою нормального функціонування АПК є стан ґрунтів. Який же він на сьогодні?

На території України констатується майже повсюдне виснаження ґрунтів, пов'язане зі зниженням застосування добрив і меліорантів».

Враховуючи зазначене вище, вчені пропонують стратегію розв'язання проблеми, яка, на їх думку, полягає у забезпеченні АПК повним комплексом мінеральних добрив та інших засобів підвищення родючості земель шляхом відновлення, становлення і розвитку національної галузі виробництва на основі вітчизняної сировини з метою створити визначальні умови для підвищення ефективності рослинництва й пов'язаних із цим галузевих сільськогосподарства (передусім тваринництва) з очікуваним результатом доведення результативності АПК до рівня передових країн, з перспективою позбутися імпоротної залежності та реалізувати експортний потенціал за окремими видами добрив.

Автори публікації визнають, що таке завдання є досить амбіційним, але переконані у його реалістичності при дотриманні низки умов державної підтримки.

Експерти вказують, що в Україні є основні передумови для досягнення намічених цілей: наявність величезних площ ґрунтів, придатних для землеробства, зокрема знаменитих українських чорноземів; збережені інфраструктури виробництв базових мінеральних добрив; наявність сировинної бази для виробництва майже всіх видів добрив; інтелектуальний, науковий, технологічний і робітничий потенціал країни.

На основі наявних даних вчені роблять важливий висновок: майже з усіх видів добрив Україна має власну сировинну базу.

Багатство надр нашої держави науковці демонструють детальними числовими характеристиками й розрахунками: «Балансові запаси калійних солей України становлять 2349989 тис. тонн. Це дуже великі запаси, і раніше вважалося, що їх має вистачити на століття роботи підприємств. Нині ці цифри подають як застарілі, але в кожному разі (навіть у разі їх перегляду й скорочення) можна розраховувати на багато десятиліть діяльності підприємств калійної галузі. На євразійському континенті таких родовищ, що вирізняються безхлорним (сульфатним) складом, практично не залишилося.

Крім родовищ Передкарпаття, про які йдеться, в інших регіонах України також є поклади калійних і магнієвих солей, які потребують додаткової розвідки, що наразі не актуально.

Група доповняльних і нетрадиційних видів агрономічної сировини охоплює мінерали й породи з високою сорбційною здатністю: цеолітові туфи, цеолітвмісні (рос.: цеолитсодержащие) кременисті породи, перліт, бентоніти, сапоніти, палигорскіт, вермикуліт, алуніти діють як меліоранти, стимулятори росту і врожайності провідних культур, як добрива.

Більшість з них можна використовувати для кормових добавок худобі, а також при гідропонній технології в рослинництві.

На території України є сировинна база зазначених видів агросировини, вона представлена як дрібними родовищами, які можуть мати місцеве значення, так і середніми й великими родовищами, які можна використати для централізованого виробництва.

В Україні є родовища самородної сірки, вони також зосереджені в Прикарпатті. Сірка використовується для виробництва добрив, а також як самостійне добриво. Урожай картоплі при внесенні сірки збільшується на 14 %. Запаси сірки за промисловими категоріями становлять близько 252 млн тонн.

Особливий інтерес становлять торф і сапропель як альтернатива органічним добривам: вони можуть замінити навіть гній. Запаси торфу досить великі – 373387 тис. т (770 родовищ), сапропелю – 76130 тис. т (234 родовища).

Природні меліоранти потрібні для вапнування кислих ґрунтів (у північних і західних областях) і гіпсування солонцюватих ґрунтів. Родовища вапняків, крейди, мергелів, доломітів поширені в багатьох регіонах України. Достатні запаси гіпсів є в Донбасі, Придністров'ї й інших регіонах. Освоєння родовищ меліорантів становить лише організаційно-фінансову й технічну проблеми.

Природні мікродобрива – бор, мідь, марганець, молібден, церій, рідкісні землі тощо – істотно впливають на підвищення ефективності рослинництва. Приміром, застосування церію й лантану забезпечує 10–20 % приросту врожаю. На території України є великі родовища марганцю, є перспективи створити сировинну базу рідкісноземельних добрив».

Як же розпорядитися цим багатством у світлі поставлених завдань? Експерти зазначають: «На нашу думку, ця проблема належить до життєвих інтересів країни, збігається з пріоритетами сталого розвитку і тому заслуговує на ранг національної програми. Ми, звичайно, віддаємо данину ініціативності приватного підприємництва, але останнє зазвичай діє у своїх вузьких інтересах, без системного ув'язування. Масштаби й національна значущість проблеми потребують стратегічної організації й постійного державного контролю на всіх етапах реалізації. Інвестиційні проекти, звичайно, слід закласти в таку програму, але вони діятимуть у рамках загальної стратегії.

У цьому зв'язку слід нагадати, що навіть у багатьох розвинених країнах агропромислова діяльність є дотаційною. І одне з нелегких завдань – переконати наші державні структури в доконечній потребі надати певну фінансову підтримку, принаймні на початкових етапах розвитку програмних дій.

Наш НТК (науково-технічний колектив) уже розробив структуру національної програми "Агрономічні руди України", яка включає визначення стратегії основних напрямів, передумов (науково-методологічних, законодавчих, організаційних, фінансово-економічних, сировинних і матеріально-технічних, технологічних і соціальних) і заходів щодо відновлення й розвитку галузей виробництва мінеральних добрив (зокрема інвестиційних проектів). Орієнтовний строк реалізації програми – до 15 років.

Особливо слід відзначити інноваційний внесок вітчизняної науки у сферу поставлених завдань розвитку АПК. На тлі напрацювань Академії аграрних наук у царині агротехніки, відомих за публікаціями і патентами, інститути Відділення наук про Землю представляють два перспективні напрями. Для освоєння сировинної бази агроруд призначено інноваційний методологічний комплекс "Прогнозно-палеорекоконструктивне ретроспективно-статичне моделювання геологічних об'єктів" – розробка, доведена до функціонального рівня технології інформаційного забезпечення всіх етапів освоєння родовищ (від прогнозування, пошуків і розвідки до експлуатації та екологічно прийняттого закриття).

Для забезпечення перспектив розвитку прецизійного землеробства (яке вже діє в розвинених країнах) готується спеціалізована система моніторингу й оцінки стану посівних площ на основі дистанційного зондування землі, що включає, зокрема, новітні технології оцінки ризику (розробки наукового центру аерокосмічних досліджень Землі НАН України)».

Детальніше читайте на інтернет-сайті видання за посиланням: <https://goo.gl/tgs7Tg>.